

„ЗАСТАВА“ излази двапут у недељи: четвртом и недељом
Цена је на годину 10 фор. на по године 5 фор. на четврт године 2 ф. 50 п. аустр. вреди за Аустрију, а за Србију на годину 100 гр. на по год. 50, а на четврт године 25 гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по личини врста, које из гармонта заузимају, и за сваку врсту плаћа се за први пут 7, за сваки даљи пут 5 п. Осим тога за жиг увек по 30 п. Дописи се шаљу уредништву а предлата администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

Број 76.

У Новоме Саду, у четвртак 10. августа 1867.

Год. II.

Нови Сад, 9. авг.

У недељу 6. (18.) т. м. састали су се цар Наполеон III. и цар Франца Јосиф I. и њихове фамилије у Салцбургу.
На неколико дана пре тога париски лист „Журнал де Деба“ донео је неко као дипломатско саопштење, по коме ће се на састанку царева у Салцбургу већати со свима данашњим питањима старог и новог света: ту ће се поравнати рачуни рата у Мексици, ту уговорати одбрана независности југонемачких држава, и, што је најглавније, ту поделити турска царевина.

Што се тиче рачуна рата у Мексици, договарали би се, по париском листу, цареви, како да се одговори поверитељима цара Максимилијана, те да се жигом банкротства без части непотамни спомен царевог брата. Уз то би се побринуло, како да се спасе архива погубљеног цара, у којој се, по свој прилици, најважнија акта налазе.

У питању о положају Аустрије у Немачкој и о положају југонемачких држава имало би се наћи помоћи протаву „сукоба који се нису предвидели.“ Помоћ та била би у споразумљивој између Француске и Аустрије, у прављеном противу тежња: да се сва Немачка под скиптром Прусије уједини.

О деоби Турске, за коју се вели, да ће око ње се царевни у Салцбургу поглавито забављати, умствује „Ж. д. д.“ овако: Положај Истока такав је да, сваки јасно предвиђа, да ће се Турска брзо сасвим распасти. Аустрија и Француска имају потребу, да не даду Инглеској и Русији сјединити се ради деобе Турске. — Значајно је, да „Ж. д. д.“ изоставља Прусију у рачуну одеоба на Истоку; као да би предпостављао, да се она може придобити на страну Аустрије и Француске, под условом, да јој се учине неке уступке у Немачкој. — По „Жур. д. д.“ ради се пре свега, да се Турска подели на средње и мале државе, које би све биле под заштитом Русије: ево како се у петоме листу вели: „Земљиште, из кога се у почетку овог века састојала турска царевина, поделиће се на извесан број средњих и малих држава, од којих народи — Грци или Славени — имају тесне везе средства са Русима. Можемо рећи, да би те државице, које би имале као неку самоуправу, биле у петини сателите Русије, чија би им подпора неодељиво требала. И тако би се господарство велике северне царевине раширило преко целог земљишта, на коме живе толики народи, чији су извори природних блага неиздрживи, које пресеца Дунав и друге велике реке, и које се купа у Јадранском, Средоземном и Црном мору. На обалама свију тих мора Русија би имала своје становиште. Она би непрекидним ланцем опасивала Аустрију, и претрла би Италију, уз чије би границе била. Од тог часа западна Европа имала би очекивати поплаву од Козака, коју је предсказао Наполеон први на Св. Јелени. Ваља признати, да би те неизбежне последице кратковиде и немарљиве политике, биле у тешкој противности са оном мушком и свесном радњом, која је водила кримском рату у 1853. и уговору париском од 1856. Државници у Бечу говоре: није могуће, да Источно питање у данашњем стању свом небуде претресано у Салцбургу; они се надају, да ће се постити споразумљење у интересу двеју царевина; тим пре, што би неизбежно распадање отоманске царевине поставило цара Наполеона у положај, да припомогне, да Аустрија добије ону правичну накнаду, коју јој је он био пре годину дана намењено, у размену за њене области у Италији.“

У Паризу је у почетку овог месеца изишла једна књижица, под називом: „Неколико речи у своје време мојој браћи на Истоку (Quelques mots adressés à mes frères d'Orient),“ подназивана од „једног источнога Хришћанина;“ у тој књижици представља се политички положај Истока свим другачије, него у „Журналу де Деба.“ У истој књижици вели се, међу осталим:

„Европа, видећи Турску како непрестано прелази из опасности у опасност, и како излази из сваке опасности победоносно, рекла је себи, почем нико недолази да са успехом замени Турке, и почем су целокупност и независност отоманске царевине нужни за обшту сигур-

ност: боље је тражити средства за утврђење те царевине.“

„Отуд се закључило, да чим порта пристане на реформе, биће јој лако да одржи своју власт, и да ујутра Србију, Грчку, Црну Гору и Румунску.“

„Али то уображење почиње изчезавати. „Ми ступамо дакле на пут који мора извиди на деобу, и штампана европека непропушта то наговештавати.“

„Ако је веровати извесним листовима, Прусија је већ опоменула Аустрију на Истоку, као на земљиште најгодније за раширење исте (Аустрије), а Француска томе нимало невамера. Приписује се и Италији освојачка граница вивост за приморјем од Арбанаске; а више немачких листова предложили су, да се Румуни и Славени у Турској поделе између Аустрије и Русије.“

„Ти предлози могу се побити споразумљиво хришћанских народа. Докле Србија, Црна Гора и Грчка неступе у борбу, ни Бугари ни други источни Хришћани немогу извести озбиљан устанак на Истоку; али, с друге стране, тако исто је јасно, да без Бугара Грчка, Србија и Црна Гора имале би да се усиле и да поднесу много веће жртве, па и кад би успеле, омет им успех неби био подупр. Са радњом у једно исто време свију хришћанских народа на Истоку може се једино уништити господарство отоманско.“

„Бугари и Срби, који припадају једној истој раси, лако ће се споразумети. Они ће, по свој прилици, ступити у тесан савез (конфедерацију), у коме ће сваки народ бити господар на свом огњишту, и нико неће престати бити слободним. Чим дођу, што се тиче земљишта, у положај за којим могу разумно тежити, Грци ће имати интереса, да уговоре савез са ербеко-бугарском државом за одбрану Балканског полуострва, Румуни похитаће такође, да се придруже томе савезу, почем ће и они у њему исте користи наћи.“

„У случају спољашњег нападања, Срби, Бугари и Румуни бранили би грчко земљиште, и обратно. Сваки би се тако користио снагом суседа, па би дакле имао интереса, и да се та снага одржи у целини, наместо да је сарвњивим оком гледа.“

„Исток, пошто би ојачао и постао цветуним на основу таког савеза, ступио би са успехом на место подривене царевине Османлија. Докле се данас западне силе налазе принуђене, да непрестано са оружјем у руци бдију, да би спречиле разорење те царевине, савез нових хришћанских држава, очувавши Истоку његову политичну јединицу, и ојачавши је, ослободио би западне силе од досадање трудне брига њихове.“

Докле се тако пише у Паризу, „Ендепанд-белж“ доноси из Петрограда „из најбољих извора“ вести које потврђују, да је између пруског краља и руског цара учињено споразумљење у источном питању, и то кад су исти владаци недавно у Паризу били. Званични руски и пруски листови непрестају давати доказа томе, и као да би хтели да предскажу скоро решење источног питања. Прусија би имала да изазове то решење, било дипломатским догађајима у Румунској, чији је владалац пруски принц, било пред Кандијом где би Прусија ударила на обсаду турску. —

Омер паша није дао оставку на војну управу у Кандији, као што се чуло било. Бар париска „Патрија“ уверава, да о такој оставци још ништа званично није познато цариградској влади. По једном телеграму из Атине од 3. (15.) авг., Омер паша дошао је опет у Кандију, пошто се удалио из области Скапије, где још хришћанска привремена влада и народна скупштина станују. Као што из Париза јављају, Омер паша има намеру, да боље уреди своју војску и подпуно се снабде средствима ратним, па онда наново да удара на Хришћане.

Протестовање од стране порте немета европским силама, да спасавају хришћанске фамилије из Кандије. Француске лађе досад су, по уверавању из Париза, извезле више од две илјаде стараца, жена и деце из Кандије, и непрестано их извозе. Вели се, да су руске лађе прве почеле примати под заштитом хришћанске фамилије, упркос одбору од стране турских власти. „Ендепанд-белж“ јавља, да је влада аустријска послала заповедницима ау-

стријских лађа, да примају хришћанске фамилије, али да их из Кандије недовозе у Грчку, него само на другу коју турског земљишта. По „Нору“, пруска влада, па и американска послале су своје ратне лађе у Кандију, да би нарочито заштитиле хришћанске фамилије противу турског свирепства.

3. (15.) августа предложио је лорд Стретфорд, да се изложи даља акта о питању Кандије. Председник министарства гроф Дерби, обећао је поднети та акта, уверавајући да је турска влада готова пристати на реформе. У исто време додао је он: „Инглеска је вазда пријатељски саветовала Турској, да предузме реформе, али се и вазда противила сваком покушају, да се Турска на то натерује.“

Из Цариграда телеграфишу: „По повратку са свог пута султан је најавио в. везиру, да је дочек са којим су га предереле стране владе, утврдио његову жељу, да осигура заштиту свима својим поданицима. То чувство узело је значај свете дужности. Брига султанова пробудена је пре свега за напредак јавне просвете, за раширење трговачког обрта, за добро уређење војске и за развитак кредита.“ Кад би така дела обећања била првима из уста султана, могла би им се још и придати нека вредност; али после толиких свирепих обмана из Цариграда, једва ће се данас наћи и један прави пријатељ истине и цивилизације, која ће и даље видати какве наде на турске реформе.“

Друга скупштина целокупне омладине ербеке.

Друга скупштина целокупне омладине ербеке отворена је на Преображење у Београду, не у 11 сати пре подне, као што се било најпре огласило, него у 4 сата по подне, да би могла приспети на иету и она браћа из Војводине, која на пароброду пештанско-земунском тог дана путоваху.

Као што нажу телеграми, које ниже саопштавамо, омладинска скупштина у Београду одликује се свима оним знамењима, која означавају патриотске зборовске уочи великих мена у политичном животу свесног народа. Преко три илјаде чланова присуствовало је отварању те скупштине, упркос свима сметњама које се то са стране, то у самом Београду нагомилалаху да би спречиле састанак и слободну реч омладине! И сав омладински скуп представљао сагласну целину, задахнуту самоједном мисли — мисли, да се освети победа правде над неправдом, слободе над силом, напретка над назадком. Погледајмо само на одборе и изборе омладинске, и видићемо у њима поглавити оне људе чија имена буде спомен на неуморну борбу за слободу и напредак народа. Димитрије Матић, који као министар просвете у 1860. онако енергично заступаше либерална начела, и рађаше за установе помоћу којих би се на све крајеве Србства ширила просвета, излази пред омладинску скупштину као председник одбора што јој је дочек спремио, и поздравља добродошлицом представнике млађаног Србства у име вароши тако страдајуће за слободу и напредак. Јеврем Грујић, некадашњи јак Матића, беше на челу народне странке, која се 1858. бораше за остварење слободе у Србији; њему припада највећа заслуга за онај дивни ред и такав у радњи свето-андрејске скупштине. Он је и као помоћник министра унутрашњих дела под кнезом Милошем, и као министар правде под кнезом Михаилом, одликовао се разборитим заступањем народне ствари. Противници слободе и напретка у Србији особито су на њега бацали своје стреле; и као што није бирали средства за своју цел, успели су, да се он несомно уклопи са министарског звања, него и да се најпосле „ванредним судом“ осуди на три године затвора и лишење грађанске чести за две године после затвора. Ових дана изишла је на свет књижица: „Правни претрес пропасти великог суда у Србији 1864.“; у тој књижици излаже се неправда од које је Грујић страдао, и којој једва да у Азији равне бити може. Али тек што је изашао из заточења у које га лична освета његових политичких непријатеља беше бадила, и докле још ови мишљаху да они деле част у Србији: целокупна омладина усклисну за невиност, и „громким

одушевљењем“ би Јеврем Грујић изабран за председника вдругој скупштини сједињене омладине ербеке. Част оное, коме је даје невини глас омладине! Заиста, омладинска ербека сабрана у Београду на скупштину, није могла достојније показати да поштује чувства народа у Србији, него таквим разликовањем правде од неправде какво је она учинила избором свога председника. Гњев грешних министара просвета се и противу саме омладине ербеке, и немирна савест њихова „растурује трибине и забрањује скупштину у великој школи.“ Али одушевљење омладине расти са новим сметњама, и она победитељ на пољу јавне свести.

У телеграмима које ће читаоци ниже наћи означено је укратко, шта је и како је скупштина сједињене омладине у Београду радила; а ми се надамо, да ћемо у идућем броју и саме записнице те скупштине, и то у подциности њиховој саопштити моћи.

Засад можемо још јавити: да су за перовоје скупштине изабрани: Алимпије Васиљевић, Милан Кујунџић, Тоша Недељковић и Миливој Топонареки; а за одборнике: Стојан Бошковић, Г. Гершаћ, Антоније Хиџић, П. Срећковић, Владан Ђорђевић, Стојан Новоковић, Стеван Малешевић, Михаило Михајловић: све осведочени родољуби и борци за народну слободу и напредак.

Одборски предлог за који се у телеграму од 8. т. м. јавља, тиче се унутрашње организације омладине; и о њему више у идућем броју.

ТЕЛЕГРАМИ

које је уредништво „Заставе“ из Београда добило:

Београд, 5. авг. у 7 с. 45 м. по подне.
Због напијених здравица Светозару Милетићу и Владимиру Јовановићу изгнат је из Београда брат Мита Долга.

Београд, 6. августа.
Омладинску скупштину од преко три хиљаде чланова отвори Д. Матић у име Београђана сјајном, патриотском беседом. За председника изабран једногласно громким одушевљењем Јеврем Грујић. Изабрано је четири секретара, осам одборника. Гостију је из свију крајева словенски. Телеграфски поздравља тридесет.

Београд, 6. августа.
Скупштина уједињене омладине отворена је. Начела наша добише победу. За председника изабран је Јеврем Грујић. За тајника и одборнике изабрани су људи наших осећања.

Београд, 7. авг. у 11 сати пре подне.
Власт растурила трибине, забранила скупштину у великој школи. Данас седница. Чућемо је ли скупштина сасвим забравена.

Београд 7. авг. у 8 сати по подне.
По подне преместило скупштину у пиварску башту. Рад одпочет пројектом одбора. Словени дебатују такође. За званично саопштавање скупштинских записница овде „Србија“, тамо „Застава“ обштељасмо изабрана. Одушевљење међу делом омладином и грађанима бурно. Ваши телеграми поздрављени безграничним одушевљењем.

Београд, 8. авг. у 8½ сати ујутру.
А. Радовановић (из Карловаца) је званично одправљен. Даљи коментар је излишан.

Београд, 8. авг. у 5 с. 45 м. по подне.
Јутрос седница; пола предлога претресано и примљено. По подне продужење скупштине. Одборски предлог би цео примљен; као и одбор за предлоге, годишњи одбор. Бурним одушевљењем скупштина свршена.

ДОПИСИ.

— М. — Рума, 4. авг. Познато је, да је овде већ једва једном беседа отворена ма и са трамбали и шареним барјачима. Свакако мора пасти у очи, да у Руми беседе некако ређе долазе, и да, крај све воље и напрезања омладине имају још неки доста страшни вид. То се има поглавито приписати подпомагању и заузимању око те ствари од стране неких овдешњих грађана, који још непрестано гледе, и то баш одмах после говора о томе, да ли ће који од омладине учинити смртни грех, дошав на ербеку беседу простије о-

девен, и, ма да целој ствари ништа нехаснише (ван ако ћемо узети то, што се за улазничку цену натрамаблинаше), опет увидеше да им је света дужност писати, „да неби омладина и њихове фирипте попила“, те у својој превеликој бризи и ватри за опште добро и напредак беседа печат луповања предају. Но и то им неби доста. Они почеше дружицу сматрати као нешто себи подчињено, и подимагаху неке слабије духове, којима, како изгледа, хтеде беседа бити само оруђе разбацавања п — можете ли помислити?! — новцу. Но није човеку много ни замерити. Ако се то мало и неслаже са позивом учитеља и омладине — учитељи су нам за бога таколоше наплаћени! Е тихих људи има и у нас. Но није то само, што нас пече. Неколицина од токорнише омладине наше, да би показали колико су задатак омладински појмили, „мораше“ иступити из певачке дружине једино е тога, што у њ уђоше и људи „нижега света.“ Жло ми је, што морам тој браћи још једном рећи са Ст. Поповићем, шта је омладина и шта је њезин задатак: „Омладина је цео народ српски; јер је цео народ српски млад. А њезин је задатак, да одбије кужну надри-цивилизацију, која ће од Србина начинити гомилику мекушаца и слаботиње, што ће робити служити страстима својега тела и времена.“ Ти људи баш као да су ишли на то, да у дружини праве забуне, па један се жалостив и толико заборави, да (сигурно као „управитељ“ свега) мораде представити друштво као „блести опасно! са своје неосудљивости.“ *Beata simplicitas!* У колико исте људе сажаловашмо, у толико нам је мило, да можемо јавити, да омладина већ ради око тога, да и делом покаже, да је Рума сремски Нови Сад.

(Ф. Р.) На Цетињу у Црној Гори 23. јула. Да вам јавим жалосне гласе о тешким губитцима које несрећна болест Црној Гори задале. Кнез Никола I. беше, као што знате, тек отишао у Париз, по народним делима, кад му стиге немил глас: да колера Црногорце мори, и да се Црна Гора сва ископа. Чим је разумео како страда Црна Гора, кнез се одма крене на пут, да би браћу у помоћ био; жућево је и да што пре на Цетиње дође, па се из Париза управо преко Млетачке Белој (Боки которској) упути; кад тамо приспе, јави на Цетиње за долмак свој. Земљски сенат, кад чује да се владалац од Црне Горе са далеком пута у Београд вратио, и да хити у сред живе ватре међу браћу доћи, одправи му молбеницу: да би се у Белој задржао, док зараза колере не пропадне, и док болест снагу не изгуби; по честити кнез одговори: Господи! радујем се што живот мој чувате, али је он у рукама божијим, и нико ми га

ПОДЛИСТАК „ЗАСТАВЦА“

НЕДЕЉНА ПИСМА ИЗ БИКИНДЕ

II.

Један дан из живота једне старине.

16 јула.
Тако вели св. писмо: „У зноју твоје да зарадиш твој хлеб!“ — а не да узмиш пред људима, да мољакаш, да просијачиш; са здравим телом да милости ништеш, здрава душа да ти милости чека!

Па кад оседниш, као она поштена старина сво тамо, како ће онда слатко да ти надне сваки залогат леба, што си га себи у знојном раду привредно, како ће онда да ти душа мирна буде, јер зна, да није отела, да није извара, да није испросијачила!

А где је тага душа?

Хоћемо ли ју наћи међу спавном господином данашњег века? Хоћемо ли ју наћи овде, где се код куће „наштете“ и „шатови“, „покераци“ и „торте“, „салони“ и „соареји“, „комплименти“ и — лажи?

Нећемо.

Али ћемо ју наћи за цело у оном поштеном старцу, што седи на својој опаклији и веселим оком гледа, како му сада млађи у зноју лица свога раде, да себи леба привредне; у овој се дој старини, што је сада већ малаксада, јер се приближише час, да се растаје светом!

— Хајд децо! — зачу се дршћући глас старчев — живо, весело! Сладак ће бити одмор после труднаго рада! Сладак ће бити залогат после знојнаго умора! —

И приоште млађи. Последњи воз је увео; а сад ће да се гувно насади, па да се врше оно што се посејало, да се прибере рана за сутра и прекосутра, да се скупи која пара, да потребе напери!

Било је после подне. Сунце је тако врело сјајало, као да је хтело да сагоре овај свет, јер су и њему можда додијали покори светски!

Велика господа увукоше се у своје собе, начинише себи лада, ладише се вином у леду лађеним, пише га са „рохичером“ и „суљивском“ водом — а њезне госне гуташе градишно „гефореасе“, или *café à la glace*.

сачувати неможе, осим Бога јединога; ја долазим мојој браћи, да се на родом опасност делим.“ И тако из Беле упути се кнез у Црну Гору преко Котора и Његуша, и 10. јула дође на Цетиње и заседе свој кнежевски двор.

Но приликом повратка кнеза Николе I, преко места у којима је болест владала, на несрећу нашу и љуте ране, разболе се 13. јула од исте председатељ сената црногорског, Мирко Петровић, велики војвода црногорски. Болест силовита бјаше, али јој се болник подати није хтео, већ је као најздрављи шетао, и са сенатом зборно; на њему се ништа познати није могло, док у недељу 16. јула болест неоте мах тако, да Мирка војводу у постељу бади. Два кнежева лекара приону, да би болест умалили и Мирку помогли, но лекарије које су употребаване, непомогше; судба је одредила, да Мирко милу браћу и кнеза на вјек остави. Беше на сами Илиндан кад му се приближила последњи час, он зачу на постели глас јутрењи манастирски звона, одма се подигне три пута, прекрети се и последњу реч изговори: „Оно је мој глас, небо ме зове;“ мучно се од шест сати до једнаест, и пред подне издахне. Његову смрт огласи батерија топова и жалостив јек манастирски звона, на који и све ондашње житељство затужи за отаческим војводом Мирком. На два сахата после подне учињен му је спровод са жалостивом пратњом, у којој беху светле породице, сенат и остале војводе и јунаци, са црним привезима на руци. Четири кнежева тјелохранитеља носили су покојника у сандуку покривеном са црном кадифом. На сандуку стојаху све његове јуначке декорације и прекрштена бричка сабоља од Граховца,* у пред сандуком вије се Душанов барјак а око сандука вјяху дванајест војника са бајонетима; небројни Црногорци праху мртво тело великог Србина Мирка Петровића. На спроводу је чиниодејствовао митрополит Иларијон, са два свештеника, три ђакона и са потомцима цетињске школе, који певаху: „свјати боже.“ Тако је покојник у цркву донешен, ту му се опело читало, па се сутра дан, 21. јула у мрачни гроб на левој страни цркве, до гроба кнеза Данила, положио.

Ама му црна земљица! покој му Бог дао!!

Ах! ко да не жали јунака Мирка?! Мирко је био узор витештва, бртка сабоља и бич тиранима, уздање Црне Горе, и непобедиви бранител слободе српске. Многе победе црногорске увенчале су га лавровим венцем; колело и колико пута је он са голем сабољом у

* За показано лично јунаштво и побједу на Граховцу Мирко је ову сабољу добио од Данила I. кнеза црногорског на Цетињу; на њој стоји с једне стране „за Граховца Данил I.“ а с друге „кнез црногорски 1859.“ и „велики војвода од Граховца.“

Само она врта људи, која је искључена из друштва хотволеског, мораде да трпи сунчану припеку, само та врта људи не зна за средства против припеке. Ван ладне воде нема, али и нетражи та врта здравих људи ништа више, чиме ће да се разлади!...

Али кад природа устане, те своје прилике испоси слабом човеку, да се од свију плаши и стрени, онда, кад се подигне страхавита бора, кад појуре гдани облаци од прашине и неска по земљи, кад ока неможеш да отвориш, да видиш, како изгледа свет у прашини, па кад у тој олуји изненада удари звоно наспако, а бубуљу помћ вове, кад се зачује страши глас: ватра! ватра! — онда ће да се тргне из свога уживања „господи“ — можда је и његово „трудно“ стечено имање у опасности, — он, а ће да испусти њезна госпа кашкицу, јер јој се чини да јој кућа над главом већ у пламену букти!...

Шибаше олуја у очи онима, који јурише на ватру; ширкови су из шупа извучени и стоје пред магистратским здавијем, али која вајда, кад коња нема; — све је у послу, све у радњи — та жетва је! —

Са излаза шибаше олуја унутра. Пет кућа су већ у пламену, а колико стогова гору, то неможе нико видети од прашине, од дима, од гара. Ненада ту никоме на памет да гаси, само да се брани, па зато и бранише бака на канији своју имаовину, машући сјмом од себе; зато и меташе домаћице у околини, где је ватра, лебове на прозоре, да пупушке на ноље гледе, да чувају ватру од пожара.

Хајд човече, што не гасиш?

Гаси човек на једном месту, а пламен се диже на друго; шибла олуја, па се прадиш неплодном труду слабог човека, па му се смеје, гротом му се смеје!...

Нема спаса; оде Кикинда! На другом крају Кикинде већ се сиремаше слабачак човек, да свој сиротњу спасе!.. врштите деца, пишите жене, а људи — ?

Али природа која је почела да руши, сама је и сачувала. Виногради беху зауставили ватру, да се у олуји нешпри даље унутра својим дивским кораком.

Природа рушише и — сачуваше!

руци непријатељску силу као велики војвода црногорски криши!! Његова смрт мора љуторанити свако срце српско; па и јунаци црногорски вечно ће жалити онај витешки српски дух, са којим је Мирко своју браћу на бојноме пољу предводио за обрану своје миле отачбине, а противу клети душмана, Мирко је ужас по Турке био. Његово јунаштво и родољубље служаше на понос Црној Гори и Србству. Црногорци су се Мирковим именом клели, и његову војску за непобједиву држали. Неописано јунаштво осведочио је Мирко године 1852—3, у битки под Острогом, противу Омер пашине војске. Мирко је био у Фортоци цркви с војводама, тридесет хиљада пушака непријатељски са десет топова грмили су, да би се витез црногорски са војводама предао, али им мука заман беше. На Граховцу 1858. год. 1. маја Мирко је Ферик пашу и Кадри пашу и њихових дванајест хиљада војника славно разбио, и Граховац отео. Најпосле у год. 1862. он је велику силу османску под управом Дервиш паше од Херцеговине, а Омер паше од Албаније, на вратима Служа у битки на „Раселиној главици“ и Загарачу, са јунацима црногорским дочекао, као командир све војске и велики војвода, са голем сабољом у десници, одбио је 40 хиљада Турака и сву ту војску у Служа отерао. Ту су му два непријатељска танета на глави калу доватила. Мање бојеве у којима је Мирко као војвода предводио, дуго би било описивати, накратко, он је у Црној Гори вечит спомен јунаштва оставио, и народ га међу свима јунацима одликује и као најбољег међу најбољима поштује. Његова дела светлиће вазда потомству, и славенски свет неће заборавити великог борца за слободу.

Покојник је имао и особити дар пронацавања; као председник сената црногорског он је народни живот дубоко сазнао, и могао је на суду свакога разумети шта хоће и правичу свакоме дати; отуд му се у народу цијеваше:

„Бог живо господина Мирка!

„Који право на Цетиње суди.“

Зликовцима издајцима био је бич тешки, без милости. —

Колера, која се у Црној Гори по неким местима распростирила жестоко је морила, великом, жене, децу и старце. Већ је по свим местима почела губити своју снагу, те их све мање умару; од болестника многи се помоћи лекара предју. На Цетињу болест је сасвим изчезла; случајева болести није било има десет дана. Родољубиви и честити кнез Никола I. и светла породица у добром су здрављу, а такође и све овдашње житељство. —

У Тамншград 4. августа. Мислим да нам

И пљуену киша, отвори се небо, да погаси ватру, да сачува Кикинду!

Пљушти киша, сјаје сунце, а на истоку се нашара дуга, напише се савез Бога с људима, који кају своје грехе.

Стајао сам код пожара. Умукао је врисак дечиј и женски чак из десетог комшлука. Густи дим куљаше из стогова, а једна седа старина стајаше од мене на десно, можда је пустио коју сувицу, јер му се црвенеше благе очи. Тихи поветарац, чедо олујино, играше се са седим власима старчевим, а очима беху управљене на — гаршите.

Над главом изгори му кров; изгори му све што је имао, једно је само спасао; — своју опаклију, да преко зиме чува своје старачке кости! —

Млађи његови стајаху уз њега. —

Баш сада, кад још који дан чека, па да се пресели у вечну кућу, баш сада, када би му ваљало мира у старим данима, после његова трудна, поштена живовања, сад да је без крова! — Је ли то кајање каквог греха?... Је ли то његов грех? Да није комшијски? А можда је какав „господски“?!...

Сунце се спремао да седа, па је бацило још један поглед само на гаршите.

Неотице сам уздануо:

Збогам јасно сунце, што вековима сјајеш, што си видело, како се у слави подигоше народи и државе, те их несташе са лица земље; збогом јасно сунце, што си видело, да и невини народи страдају због греха појединих; што си видело, како и сада старина остаде без свога поштенога крова, можда са греха другог.

Кад те онет измами румена зора, да овом свету сјајеш, опет ћеш наћи онај стари свет, што ће да пева своју стару песму; што ће да отима јавно и кришом, што ће да мољак здравим телом, што ће да просијачи милости. А замто? Да лакше благају, да се бечуч!

Бар причај онда јасно сунце том свету, да је то све ништаво, што он тражи, јер је ништа према душевном стању седега старине, који зна, да је поштено живео!

Без крова, то ће бар чича Мањо да теши!... Милеко Ср...дић.

је дужност изнети не јавност све што се у нашем народном животу догађа.

Да посмотримо дакле друштвено стање овде и у околини. Као свугди тако и овде свакако пропадамо, а ја би рекао да још у већој мери но у другим крајевима српским. Пропадамо због нашег незнања; несташе нас јер смо успавани, јер се неотимимо да живимо; несташе нас јер неустајемо за оно, на што смо позвани колико као чланови народа српског, толико и као људи који поштују себе.

Но одкуд да црпимо знања, одкуд живота кад су нам и сами извори усанули из којих живота црпити можемо? Како да не стрепимо и од најмањег виора са стране, кад се подривају главни основи нашег народног живота. Под тим основима размислим нашу цркву и школу. Јаки беху ти основи кад их наши старци под Немањиним поставише, али насташе буре које их ево већ 500 година потресају. О цркви и школи уопште много је говорено, а наиме о расправном сабору год. 1863. но од оно доба тако рећи сасвим се умукнуло, а народ овамо све већма пропада.

Ако смо ради да наша црква и школа позиву својме подиуно одговоре, ваља да су тако уређене, да буду најповољнија земља у којој се клица народног живота негује, у којој се одгаја свест и све што један народ одржава и благостању и напредку води; ваља да има родољуба који ће ту клицу неговати, и кад извикне чисто народним и моралним духом, залевати, како би дрво народног живота временом процватило и богатим плодом уродило. Црква и школа имају задатак, да припомажу усавршавању друштва и човека; а наша црква и школа одговарају ли томе задатку? Искуство нам казује, да у данашњој цркви и школи напретка никаквог нема. Нећу да разлажем оно што је већ давно доказано, но ћу само ради примера да наведем један факт, који јасно сведочи да је темељ на коме ми сјајну будућност народа српског видати желимо, заиста подривен.

У Банату у торонталској жупанији лежи село Шарац, које је пре 50—60 година једно од најглавнијих српских места било; но у најновије доба населише се и Романи, и Срби их као своју једноверну браћу у цркву и школу братски уведоше. Романи се после неколико десетина година тако оселише, да Србина цркву на силу отеше, а у најновије доба примисше унијатску веру, и Србе из цркве сасвим извучише, Срби су сад остали без цркве, и још имају само школу, коју им Романи, као што веле, „из милости“ дадоше. Из уста самих Парачана слушао сам големе невоље, које ови људи трпите морају. Они тешком муком дозове сваке недеље и празника из оближњег села свештеника, који им у школи на брзу руку службу одслуже и друге свештеничке дужности изврши. Може човек себи предста-

УЗ ПУТ.

Кад оно прије неколико неђеља све градове Турци Србији дадоше, те несташе опасности, која је претила благу и имању понекијех мијешћана у Србији, а заставу нада да ће се заподјети давно жуђени рад за слободу и јединство васколиког јужног Срб-Словјенства, срце ме повуче да видим Србију, да видим Биоград, то мијесто пречишћавања јужнијех Словјена, и да видим како је и како изгледа у овој ерб-словјенској земљи, гђе свој од својих изабран својема управља, и како ли је ту са братском једнакошћу и слободом, е да ли се и ми сви у њу поуздат и пожелет је моремо, е да ли нам даје јемства за нашу бољу будућност. Понијешен тим жељама и мислима, оставих моју кршну Далмацију и кренух се из Јадранског приморја, позавирије пут Загреба. Ту кад дођох заиста непожалних, што пута учиних, јер виђох, да је нестало оне клијете разлике и раздора вјеро-законскога што га пропаганда талијанска бјеше унијела. Хвала бојкој правди и људима од народа, који свијест у народу ширеше да се не пита: „ко се како крсти, већ каква му крвца грије прик.“ — туђинштина не доживе да се вијерозаконске раздијеле и код нас утемеље.

У Загребу походих нашу неточно-православну цркву, и по служби бојкој замолих једног постаријег попу, да ми покаже даре, који су из Русије цркви послане, и то не мојега љубопитња ради, већ што ће ме врнувши се дома браћа уштити: „е ти бија у Загребу, е виђе руске даре бојкој цркви дароване, јест ли одиста вриједно да се цареки назову?“ Попа ме упути једноме млађем попи, а овај опет једном звонару, и тако ме упућиваше један другоме, да напоследјед морадох отићи, а не виђох што сам жељео. Да знадох да тријебе бијеше коју шкуду, ја ли цекињ пружи-ти им, бих и то учињео, али бојак се замијерити.

Од Загреба узех пут Биограда, и што у њем нађох и виђох, ево искрено браћи да рјечем: Ја не нађох чисто ерб-словјенско мијесто, ја га не нађох спремна за слободни помет у племитној радњи, не нађох као што

бити каквим су невољама ови људи изложени; један ми Парачанин приповедаше како је он сам већ двоје деце некрштене просто закопао, јер вели свештеник из оближњег села немогаше доћи, а унијатски није хтео да му се при опелу његовог детета поји; „додијало нам се вели непрестано молити се владици, да нам се добро које нам је на силу отето, поврати; владику и нехаје за наше невоље, кад последњи пут код њега бесмо, нехтедохме нас ни унутра пустити.“ Пошто ми је и друге невоље редом испричао, завршише Парачанин дркућим гласом: „ако нам се још за кратко време наше право неиспуни, нама су терети већ тако додијали, да ћемо морати заборавити и на свету православну веру и на народност нашу, те ћемо се лиетом поунитити и повлаштити, кад као Срби немамо кога да се за нас стара, имаћемо као поунитити Власт.“

Така се чуда само код нас догађају. То су жалосне појаве у нашем народном животу. Па каквог ту може бити напредка, кад нам је и оно одузето на чему се напредак оснива? Ту се ваља најпре за обстанак, борити на тек кад се овај оствари, онда о напредку сањати. Још да нам није једног блага — народних несама и обичаја, што овде колико толико одржавају чистоту народног духа свест и понос народни, да нам није тога генија који нас од косова па до данас верно прати и душу нам одржава, давно би пропасти морали.

По другим местима је исти тако рећи јад. Заиђеш ли по околини тамниградској, наиђеш на читаву поворку села, где још само старици знају српски говорити, које је знак да су некад Срби били, а млађи је нараштај сасвим повлаштен.

Толико о околини тамниградској, сад уђимо мало у сам Тамниград да видимо, како сад изгледа оно место, где некад наши стари зборише о срећи и будућности народа српског. Мађистрат и три пространа храма божја стоје још као сведоци некадашње славе српске, и српски детићи узели су туђи језик и туђе обичаје тако, да човек ни познати неможе више да су Срби. Тамниград дакле сад сасвим другим духом дише него пре своји 100 година; пропадамо и овде због сопственог незнања; и пропадамо у већој мери него по селима. У селима је бар у неким местима, где чисти Срби живе, колико толико одржана чистота српског језика и народног духа; али овде ћеш наићи на лица која, ма да носе имена косовских јунака, или ипак српски неговоре, или ако и говоре, говоре поварено. У селима се православна вера бар у толико поштује да Србин воли своје дете и без опела уклати, него да се у туђој вери сарани; у Тамниграду српски родитељи и своју децу својевољно туђом вољом крете. На селу кад уђеш у цркву видиш још по-

божног старца, где се трипут пред олтаром на колена баца, видићеш невине девице где се смерно богу моле, чујеш како се разлеже оно певање које је израз чисте душе; а у Тамниграду кад уђеш у цркву ретко кога у овој држећој зборници преповедају једна другој — и то на немачком језику — како се јуче на играци са једним „официром“ „фамоз унтерхолтовала“, како јој је приликом једне опере пољубце шиљао итд. А шта мислите, ко поји у цркви? Преварићете се ако помислите, да се чисто православно певање извија из грама побожних Срба; не наши варошани хоћеју и у цркви да се „унтерхалтују.“ Увели су тамо неке Немце „оперсенгере“, и примили су неко театрално певање, тако да човек слушајући ово из даљине, неби рекао да је српска православна црква, него немачки „театор.“ Може ли тако што на побожност побудити?

На селу брат брата, млађи старијег љуби и поштује, од зла брани и у нужди помаже; овде брат за брата рођеног немари, пријатељства искреног нема, Србин Србину о глави ради. Накратко у селу све што је српско, нада све се љуби и поштује; у Тамниграду се све оно што је Србину најсветије, и за шта наши стари потоком крви проливају, презире и баталнише; у српским друштвима постао је туђински језик редовним језиком; наше госпођице неће српски да говоре, а не би имале ни повода говорити, кад гдикоја наша млада браћа — или боље да кажем небраћа — „веће да муче госпођице са нестесаним српским језиком.“ Овде неки занемешљиви дају играчке, где се све оно негује што је по српски карактер убитачно, где се искључује и језик што је Србину најсветији.

Така чуда се овде догађају, на жалост је што је тако, да ми ко противно докаже, ја би се од свег срца радовао.

Из овог што сам овде навео можемо овде увидети каквих тешких рана у нашем друштвеном животу имамо то су ране којим би на омладинској скупштини пре свега требало лека тражити.

C. D—h.

Народна школа српска у крајини.

(Предлог једног богослова учитеља, у шајкашком батаљону, поводом наредбе од генералкоманде темнишварске од 12. маја 1867.)

(Продужено из 69. броја „Заставе.“)

Друга сметња у напредовању школе српске, мржња родитеља на школу, одкуда је ишло гонење у школу.

Узрок те мржње био је у пређашње доба, поред негодне организације школске, лош какастан учитеља; али сад, кад у провинцијалу, упркос сметљиву уливу свештеничког директорства, ваљан учитељ, по признавању са-

ми владини органа, довољно своју дужност испуњава, — сад више није учитељ плашило, као што је, на жалост, често живовање већине свештеника српски, плашило од свете службе боје.

Да је ово последње истина, нека следеће сравњење сведок буде.

У прва хришћанска времена отимали су војници и цареви римски стадо свештенику чак испред олтара, а у новије доба војници цара аустријског и краља „римског“ гонили су по крајини с пушкама свештенику стадо у цркву. И сад нека ми се опросте ова два смеља питања, чије је веће стадо на служби бојој? Или је веће било у оног пастира мученика, или је сад веће у овог пастира рехатника? и које томе крив? Ваљда нису војници, који су онда терали из цркве, а сад терају у цркву!

Лашем напредовању школе истина да је крива и мржња родитељска, али и та мржња има свој узрок, а то је то, што се сама школа са своје негодне организације омасила.

1. Свакидашње долажење за шест година одвише је дуго, због чега

2. деоба класа није удесна.

Створ човечији, а особито дечији, што више промене воле.

Кад обично дете за годину дана сврши буквар (ма се све оно друго и неистерало на крај што се у 1. разреду иште) хоће ли и до године остати букварац? Да шта ће кад за сваку класу по две године има. А хоће ли волети што је букварац, хоће ли му бити право, што са оним, који ништа незна, понављати мора? Да боме да неће. Дакле да му буквар недотужи и да се неповреди мисао у детету да је учитељ правичан човек, на што учитељ, као стуб морала, мора врло назити, мора се преместити у часлове. Али зар му неће за две часловачке и ону једну годину што је мање букварац био, за три године часловац додијати? Хоће, и тога ради мора се у псалтирце преместити. Сад ако је за две године буквар и часловац свршио, онда му остају четир године за псалтир, — није ли то много и сувише за трилење једног детета четир године то те то? Заиста да је тако, и ако је дете млаке крви, ту му никаква гимнастика не помаже, кад оно по читаве сатове на једном месту седити мора ни с чим се неваљавајући, то дете мора лењштина из школе изаћи; друго, које је вредније крви, која сангвинистична, — са несташлука свога, толико пута карао, затварано и бијено, постане напоследку упорно и мрзеће, и то доста и с тога, што он држи да он све зна што треба за псалтирца, и да га само због тога дуже у школи држе, да га се више напекују и натучу. Од оног првог кад постане човек буде цебрак, а од овог другог зликовац, а то држим да није цел одго-

јења школског.

Нетреба за љубав оне ма и племените и деје теоретичне у методу, која се тек можда из силне друге услове остварити може, сваку другу практиву околности одбацити, — а то у граници бива. Школа у граници ради као и мало дете, које кад види да је што лепо хоће да га има, а нешта да ли је за њега пробитачно. Натовари се по 150 и више ђака у једну школу, па се иште да се ни једна јота од метода неизостави или промене.

Школа у граници, или би се морала на 6 одељења разделити, у којој никако неби учитељ кадар био издржати, или по броју садашњи разреда, скратити, и само онда продужити кад дете лоше учи.

Скраћењем школске времена у три године тројак би добитак био.

1. Деца би већма добила вољу на труд, него што су то саме премије учинити кадре.

2. Мржња родитељска несамо да би била краћа, него би родитељи и сами принуђени били, да децу у школу шаљу, неби ли пре свршила.

3. Гонење у школу било би ређе, и мржња на власт бар у тој струци слабија.

Писац ових редана свршио је са свима тадашњим саученицима својима, на туђем језику, од 8. до 11. дакле за три године школу немачку (царску), са врло добрим успехом, а ни дана у српској школи није био. Није ли то јасан доказ, да се и матерња школа за три године свршити може.

Наредба, да три године деца у свакидашњу школу иду, ако и није за свако доба, али сад би је требало у крајиничким школама генералата темнишварског крајине војвођанске увести. Тим уређењем неби се толико ђака нагомилало, да учитељ сметен множином ништа ваљано учинити неможе.

Број школске деце сад је обично 100—150. На сваки разред требало би по годинама децијим да дође до 35 и 50, а у истини науку се у 1. разреду по 60, по 100 и више; јер који год неможе напред, остаје где је ту је; добије се нов ђак, па овај мора да га чека док се неистигну, и овде, кад је већ време прошло, остану оба заједно; међутим дођу 12 година, и онда се нешта зна ли шта, или незна, него напоље с њим. Одтуда је то, да из трећег разреда 7, 8 излазе, а до 40 се изписује. Педесет ђака то је трећина у обичним школама у крајини; учитељ, што и сам метод признаје, није кадар више од 50 добро учити, па да шта ће оне друге две трећине!? Ништа се друго у крајиничким школама не ради, него се све тако измеша, да сви ђаци заједно тек понешто знаду, а појединце ништа.

(Свршиће се.)

Угарска.

„Пешти Напољ“ јавља из Бокхата: Кад је Перцела нека депутација барањске жупаније поздрав-

та жељех, не падох у њему слободна збора и договора, већ ти надох све нијски зазор и нијеко пријезање, да речем нећину, горе но у нас у туђинштину. Незнам, или је тај зазор и то презање од Мухамедове заставе на камену граду, или је од оних што их је народ дигао на гоноство, и што их својем кравијем звојем зарађеним парам обуче у свилу и кадиву, и срећа им даде да подла орућа себи нађу. По ту нека цевап даде народна скупштина, која ће се ваљда по св. Госпођи, као што ми причаху, у Биограду сасгати. Разбирах још како стоје браћа са општинским и јавним животом. Ево одговора томе: Прије кратког времена браћу се у Биограду кметови, или што веле „општинско представништво.“ Од 3 хиљаде браћа што их има Биоград, само 300 браћу, а остали ни да чују о избору, а узрок је веле овај: ако бирамо људе од начела и пријатеље слободе и народа, који истину говоре и пошито раде, онда их правителство збаца, јер оно хоће, да све на њихов завртањ иде. Кад ми и опет народне људе изберемо, а правителство их опет збацује, те тако ништ друго не остаје, већ или да пустимо нека иде како иде, или да се с браћом колемо.

То је један пример из општинског живота. Питате ли, а како са штампом у Србији бива, одговор је: онако исто као и са општинском слободом. Штампан је под турском полицајским, и ту смо на жалост ми у туђинштину боље, во браћа у својој кући. О мораду и поштењу причаше ми да га бијењем едраних и сиротних и сиромашних женскиња од времена на време прецићују, под изговором да су гријешници. Али има их много међу господом што сами на гријех оне које сију. Причаху ми о некој „блаудној господи“ и „блудним изобразеним синцима“, велећи, ако је право да се гријешнице бију, онда би то исто и са гријешницима чињет ваљало, јер је света истина, да вије ових гријешника неби било ни оних гријешница.

Раском се проводи у Биограду у великој мјери, изузимајући још понекоје куће, које у право живе, као што Бог заповиједа.

Даде ми се прилика те виђох и како се врши закон о хазардијашком кодњању, виђох

да тај закон важи за сиротињу. Лијепо, али се тим злу непоможе кад се госпоштина на стотине цекина карта, и кад неки од највише господи и целу своју плату, чим ју приме, умију је да на хазарду изгубе — пак ипак од приштеде (?) куће зидају!

Накратко, ја надох Биоград са свима гријесима велике вароши, а непадох у њему и оних благосова што их слобода распростира у великијем мјестима.

Неки ми велеху да се слобода у Србији с тога увраћају, што још народ није савријео за слободу. Ох, јадници! Погледајте свето-андрејску скупштину, па ћете виђети, да је народ зријелији од вас.

Из Београда кренух се пут Беча ћесарева, у моју крину Далмацију, и уз пут свратих у ср. Карловце. Ту ме памјера намијерила на добра брата Србина, који ми показа што жељех виђети, показа ми мјеста где се 1848—9. год. словијенска браћа борише за своју слободу; показа ми мјесто где падохе други дан Духова 13 првих жртава, показа ми мјесто на Каменици, где сједи Мамула станивши се и бијући душмане, спасе Српјем. Показа ми мјесто где бијеше 1848. прва мајска скупштина, овај први знак свијести живота српског народа у ћесарији. Виђох и књижицу у митрополији, која броји преко својих 4000 књига и то већином од митрополита Стратимировића; а од Рајачића није готово ниједна остала, почем је сву његову књижицу, која је трбала овој приласти, узео његов синевац барун Рајачић. У књижици виђох рускописне књиге честита арх. Јована Рајича: српску повјестницу, богословље, које се и данас поготову свугде учи; занета је врпељено виђети, шта човек који је скоро у своју 60-ту год. ступио, за кратко време у којем свог народа написа, и то све са трудом и љубљем, као да је у један дан и сахат једним пером писао, а тако чисто, као да је штампано. И Рајич бјеше 11 пута вуђен за епископа, али он је водео остати као настојатељ манастира Ковиља, и ту радијаше за свој народ по свом знању и моћи.

Кад сам у Карловце дошао, разабрао сам, да се само један питомец Зелићев из Далма-

ције овдје находити. Виђох у конзисторијалној дворани слику нашег добротвора Зелића, и запитах млада калуђера, што ми све покажева, за што се само један Зелићев питомец находити, кад треба у смислу посмртног завјештања нашег добротвора, да су њих четворо. Добих одговор, да је то по жељи нашег епископа далматинског. Ех браћо! овдје ми се не море прећутат што ми је на души: Радујем се и поносим као Срб-Словијен што имамо ми у Далмацији честита Павлиновића, Данила Вуновића који су кадри и на дијелу и на дивану у борби прот туђинштину своје роду образ осветлати. И ове људе од народа одгоји римска црква, а гдје ли су наши у источној српској тако одгојени срб-словијенски свештеници? То ми је жао и душа ме боли, што и овдје онавијех није, те да у скупу с онима у народу за народ раде. Овме су узрок наши епископи, јер вијера божија, да су наши народни свештеници вавијек вољни с народом добро и вло дијелити, али чим се ко хоће на пољу јавне радње да уздигне, да гласа као пријатељ напретка и народа добије, одма наши првосвештеници гледају да га пријече, да га сваковртно гоне, док у борби не сустане и у нерад се повуче. Но за сад о томе доста, али да наставим о нашем добротвору, Зелићу, који хтејући да ми добрих свештеника и учитеља народа имамо, нареди да се њих четворо у средини срб-словијенства у Карловцима уче. Питам сада г. епископа далматинског, као сина земље, којој је Зелић добротворство намијенио, како се смијељо против посмртног завјештања нашег добротвора, да се намијесто четври само један питомец у Карловце пошаље, а тројица задрже? Зар се тако поштује воља добротвора народних? Ја бих замолио, да нам се јавно да рачун зашто се Зелићева посмртна воља кварн, и да ли она три питомца у Далмацији добију новце које ми припадају. Г. епископ, као научен човјек, који је и прана слушао мора знати, да се посмртне воље свето хране, и као свештеника и слуга божија олтара, дужан је то знати.

Пошто рехох хвала младом калуђеру, који ми показа књижицу и Зелића, подох виђети грчко-оријент. патријара. Бијеше по деветом

сахату пријавих се у млађих те уџегоше и њему, и одговорнише, да причекам, а ја међутим са мојим пријатељем разгледах слике бившијех митрополита овде у ћесарији, од патријара Чарпојевића па амо. Виђох свакојаних ствари, па упитах слуге, да ли је сад врпјеме патријару ићи, а они ми рјешкоше, да се још патријару обухао није. Ех, рехох, врпјеме ми је измијерено, као сваком радну човјеку, а по сахата доста је чекати, и тако одох даде, ма и незнао браћи причати како изгледјета грчко-оријент. патријар.

Одох виђети прву срб-словијенску гимназију у ћесарији, и што чух о њој, њеном надзиратељу и поступању с децом и о патријату, увијери ме, да је оправдано граздење у свијем народима, да се просвијета узме из руке попова. Извијестих се и за богословију, и увијерих се, да је сада много грђа и лошија, но што бијеше у зачетку. Још замолах, одведи ме брате у „благодјејаније, да и то видим; и одосмо тамо, кад дијеча за трпесом бијаху. Надох до сто ђака по већем дијелу блеђаного лица, али лоша храна, мали чанчић бистро посног граха у подне, а исто је вале и о вечери, к томе само вунат сува лијеба на дан, то им бијеше сва храна. Велеху, петрови су пости, а у „благодјејанију“ се посте сва четири поста, а уз то се још и сви турски петци, а и женске сриједе цијелим годом посте. То ми даде повода, да се извијестим, да ли је и за трпесом црноцрвенијех калуђера у двору овака храна, и увијерише ме да није, већ да су тамо разне ђаконије, и то онајмање посне. Ово ваљда бива, из врпзене на драгоцијено здравље, које би „врпзене“ жељели, да се и на сиротне и јадне „благодјејанце“ распростре, те да се невиде међу њима толика блидаја лица. И тако сит с овим што чух и видах, промијених намијеру, да похотим задужбине наших манастира у лијепој Фрушкој, и одох у Нови Сад, гдје разабрах о бруки „Напретка“, и уверих се, да тај лист одрђује све што је у нас боље и честитије. Што у Нови Сад одох непожалих, јер се ту упознах и са чувеним Србином Милетићем, и са још неким вредним Србима. Из Н. Сада кренух се пут Беча. Један Далматинац.

да, он је казао, да му је жао, што се његова бе-седа зло тумачи, као да је он дошао да продужи год. 1849. он је рекао, да ће да се жртвује раз-виту уставног живота, прекинутог догађајима год. 1848-9. — У почетку овог месеца био је Пердзел од Леака у Пешти Св. Ласло, а при повратку у Пешти дана му је част.

— Од скоро је установљена у Пешти „мађарска община веровничка банка“ и ових дана био је попис акционара са великом навалом. Цел је овом заводу, да унапред финансијске, трговачке и по-љоделске користи у Угарској. Пространије о овој цели може се читати у друштвеном уставу, који је на јавност изшао.

— Кошут се неприма избора посланика за угарски сабор. „Хон“ саопштава у бр. п. р. писмо његово из Турина од 5. авг. п. р. 1867, у ком одговара јас-ладавском окружју, које га такође хтеде изабрати за посланика, те га најпре запита хоће ли се примити, да се не може примити јер би било против његових начела. У идућем броју саопштићемо садржај тога писма.

Троједна краљевина.

Из Реке пишу, да повереник Чех прибира изборне пописнице за земаљски сабор, и гледа да задо-бије популарности, распостирати глас преко својих људи, да се народ против чистика може упра-во њему тужити.

— Из Загреба јављају, да је сремска мађарска депутација обилазила Беч дошла у Загреб на прет-ла земаљском намештуру Рауху, да ће гласати против уније, ако се вел. жулан Кршевић не укло-ни из службе. Новине „Политика“ веле на ово: „Кр-шевић је као познати дуалиста, да ни Андраши не би могао бољег желети, па није његова кривица, што тако мало мађарона има у Срему, који су на сваком сабору у мањини.

Аустрија.

Неки дописник бечки пише „Нар. Листима“: У не-ким овдашњим круговима живо се ради против из-ванске политике садашњег двора. Хоће да се сва-којак стане на пут, да се Аустрија не ували у савез с Француском, те будућност своју не коцку метне, да не започне ваншешачку политику, којој је последак врло сумњив. Савез са Наполеоном био је дело, које се може страховито показати, ако се између тога престо Наполеонов стропошта, што по науци историје није могуће.

И „Часу“ на Беча пишу у истим смислу. Вели се, да је положај садашње владе јако потрешен. Политика њезина не обриче ово што се у највишим круговима очекивало. Измира са Угарском није ни-кавак ремек, јер дати Мађарима све што захтевају, не показује особито оштроумље. Кад се о овим спо-реду оно што поменуто из мађарских листова, ко и такође стрепе од савеза Аустрије са Наполеоном и од рата, који би се у том свезу заподе, и кад узамемо на ум, да су се спотакли покушаји око савеза са Наполеоном, онда је лако погодити, да се оваква влада аустријска не може дуго одржати, а ради тога да ни удешен дуализам не стоји на тврдом темељу, који може тренутак померити.

— „Цулуф“ јављајући да је цар одобрио начелна уређења државне канцеларије, што је под не-посредном управом државног канцелара, вели, да је скорице у „бечким служб. новинама“ читав низ нај-виших одлука изшао без према подписа ми-нистарства. У угарској је другојачије, свако наименовање, свако одлуче издаје министарство. Шта вели на то министарска одговорност с оне стране Лајте? Како ће поступати при таквим о-кловостима?

— Депутацијама угарскога и бечког сабора, које као што јанисмо, одлуче своје уговоре у Бечу, биће овај задатак: да се одреди 1. размер, по којему ће обе половине царства сносити терете; 2. време за које ће погодба о томе трајати; 3. колико ће др-жавног дуга платити Угарска сваке године; 4. цар-ски и трговачки савез и рок трајању; 5. правила која ће на пут стати, да једно или друго законо-нодавство или одговорно министарство не изда та-кове наредбе о непосредној порези, са којих би једна или друга страна штегу трила; 6. да се одреде све реформе, које би се уводиле за непосредну порезу; 7. начин како да се пази, да све царинске линије једнако поступају; 8. уговор код којих жељезница да буду потребне заједничке наредбе и где овима наредбама да буду границе; 9. да се установе за-једнички новци и мерило о те. — Што се саме радње обе депутације тиче, колико је до сада по-знато, још су слабо наблизу у својим погодбама. Угарска рада је пристане од своје стране на прилог од 25%. Немачко словенска пак депутацији хоће према овом другој количини, да предложи. Доци-јни гласови јављају да се за одношење количине према Угарској прелиминало 66²/₃ 33¹/₃.

Различне новости.

— У Бечу у штампарији јерменског манастира изшла је словенско-руска граматика од познатог словенског филолога М. Мајара.

— Као што пишу новинама „Москви“ из Ниша. Пољаци што живе у Пољској, штампали су про-кламације, које хоће да пошљу у Русију. У њима се позивају млади Пољаци у Цариград ради договора о „познатој цели.“

— И из Крањске пишу, да су среске власти добиле налог, да назе, еда ли ко „к југу путује, особито у Београд.“

— Ира А. Дрић, Црнац и славан глаумац умро је 26. јула у Лођу, у Чешкој, кад је намерао да пође у Петроград да се тамо као глаумац покаже.

— По новинама ирони се глас, да ће Пердзел бити изабран за великог жулана у Бачкој уместо садашњег г. Нике Михайловића. Овоме гласу нити знамо извора нити узрока, па за то му и неверујемо.

— „Опшнин Насионал“ пише, да се намерава прокопати један огроман свод (тунел) испод Атлан-тског океана, да би се Европа и Америка сједи-ниле средством гвозденог пута, кроз тај свод испод мора. Најодличнији инџинири у Америци и у Европи питани су за савет, и изјавили су, да се даје под-пуно извршити та намера. Све што је томе нужно јесу новци и време. По учлином предрачуњу по-требно је за речеви гвоздени пут испод мора око 500 милиона фунт. штерл., или 2500 милиона до-лара. Велики број капиталиста готови су да при-

ступе предузећу, и чим се план направи, новци ће се положити.

— Права главница југославенске акаде-мија износи 200,720 фр., која је спота позавише уложена у државне и приватне напире. Годиншња, камаза износи 9778 фр. кад се одузме годишња до-ходарина и петина, који се по основним правилима додаје главници, чиста камата износи на годину 6856 фр. Целокупна главница, кад се у њу урачу-не различне обавезнице и неплаћени припадци, из-носила је у месецу априлу 285,644 фр.

Нови Сад, 9. авг. У прошлу недељу на преображење скупило се више стотина бира-ча, пошто бише као што је јављено позвани плакатима, код св. алмашке цркве на договор о рестаурацији обштинара варошких. Пошто им један од бирача саопшти министарску на-редбу, којом се наређује рестаурација обшти-нара варошких, разложи важност и дужност њихову, обзвани шта им ваља даље радити, и забрањено је још неколико чланова за одбор, који ће се о припремама за избор старати и које-му је начелник г. Ђорђе Новић, будући да неки чланови од одбора пређашње рестаура-ције нису присутни. За тим је заказано са-купљеном народу, да се између себе догово-ре и до 9. авг. јаве које мисле из своје сре-дине да предложе за обштинаре. Одређени су за оне којима се то може јавити: Ђорђе Но-вић, Андрија Петровић, др. Ст. Павловић. Да-нас или сутра имаће и одбор свој збор.

— Прекјуче је био погреб госп. Јулијане Камбер, матере садашњег капетана г. Ђорђа Камбера, која је стигла близу 90 година. На погребу је било много света, а сахрањена је у св. николајевској цркви, где је породична гробница.

НОВИНЕ.

— Бечки листови доносе из Салцбурга телеграме о састанку царева и царских фа-милија у истом месту; по тим телеграмима цар Наполеон III. и царица Евгенија дошли су 6. т. м. у 4³/₄ сата по подне у Салцбург; цар Фрања Јосиф и царица Јеласавета доче-кали су високе госте на станици гвозденог пута. У пратњи цара Наполеона налази се и ђенерал Флери. 7. т. м. пре подне било је поверена разговора између царева. Вели се да ће Наполеон III. са својом женом до петка у Салцбургу остати. — Уз цара Фрању Јосифа налазе се међу осталим и министри: Бајет, Андрија, Фестетић и Таафе.

— Из Цариграда телеграфшу да је Фуад паша 6. о. м. одпутовао из Цариграда у Крим, да би тамо цара руског лично поздравио.

— „Политика“ у Прагу доноси следћи телеграм из Беча од 6. о. м. „Понашање Ру-сије заведе брагу; руска дипломатија говори неуздржано, да ствари на Истоку немогу о-стати у садашњем стању.“

Сентомашани држаће 23. августа т. г. парастос покојном Дру Ђорђу Бастићу, који је као неу-морен Србин био шохтао да својој браћи у нужди лекарску помоћ чини, али је и сам постао жртвом колере.

Општина сентомашка рада му је и споменик подићи.

ПРИПОСЛАНО.

† а † у Чуруг, 28. јула. Господине уреднице! До-пустите овим редцима места у ващем поштованом листу, ако рад ништа другога а оно бар истине ради.

„Напредок“ 57. број донео је нешто „оценима и материма“ од г. проф. Јов. Грујића. Мене се то ништа тимало неби кад би било оно истина, јер ја нити сам отац нити маги. Но како је оно већином неистинито, то сам и ја дужан као син ота и ма-тере коју рећи, а у хатар истине.

Г. Грујић вели, да је „са сузним оком покоре и чуда гледао; са тежким срцем туго са оних до-гађаја сносио, који не само гимназији новосадској на штету, но целом учењем се подмладу на са-блазну служе.“ Ми би то радо веровали г. Грујићу, да нас он није сасвим о противном уверио. Г. Гру-јић је звао у свој квартал ђаке, већином ложије и гледао да их калкулума облане, да би му само ови издали: „воју од обешечања који су се против њега на жалби подисали.“ Тако рече једном тер-цијашу, кога је тако исто себи у квартал дозво-био: „Знаш Бранко, само ти мени кажи тога што буди, па да му дам драјера, ма први ђак био, да му ни св. Петар неће помоћи; а ти ћеш добити једно лепо добро или врло добро.“ Такође је прет-ио да те, којима би он дао „драјера“ или „дро-кера“, неби пустио ни да полагају. То је све наравно он „са сузним оком“ чинио.

Но то неби доста, још горега је било.

Г. Грујић је свима онима, који се против њега на „жалби“ подисале у математички класе у два, три града побии; док је оним другима опет у толико повисио и то је јамачно „са сузним оком“ чинио.

Но најбоље је тек завршити мислио. „Слепа освета, и тако рећи скотска природа дотерала је дотле да неки од тих красних учитеља, ово већ на другу моју опомену неће калкуле ни моме првом разреду, оној невиној децици да даду.“ Г. Грујић мора да је стао пред катом огледала срца свога, кад је ово рекао, јер ме у тим речма њега и ње-гова дела видимо. Ми знамо (а сигурно ће и он знати) да су првошколци и другошколци одма све-доче добила, да су им дакле поштована господа професори подисали калкуле; и ми и знамо (а сигурно ће и он знати) да он неколицину из тре-ћега разреда не теде ни на испит пустио, не при-знавајући их за своје ђаке, и ово им шта више дао и на знање кроз своје приватисте те кад они и не дођоше — а зар су смели? — да их ваљда изте-

ра?! — пун злобне и пакосне радости не теде ни ни калкула са сведочебу написати. Те они неће ни добити сведочебе, јер се без њи вратиће кући сво-јој. И то све сигурно је г. Грујић „са сузним о-ком“ чинио.

Ето нека сада „оцени и матер“ о томе, и нека му зафаде они који су деца због њега годину изгу-били. А г. Грујић би рекли да више своја дела не подмеће другоме, и нека престане сузити, нек се утеша, ми га већ знамо ко је и каква је.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

П. М. — Нови Бечеј, 6. августа. И ове не-деље довело се на нашу пијалу доста жита; цена му у почеку недеље беше по фор. 4.50—4.60 новч., а сада се неплаћа више, него по фор. 4—4.10 н. ва-ган. Од друге ране мало се дозови; цена је куку-рузу по фор. 2.40—2.50 новч., јечму по фор. 1.60—1.70 новч., зоби по фор. 1.50—1.60 новч. — Вода опада, за пловидбу лађи још је добра.

Б. П. Панчево 5. августа. Рана се сваки дан све више дозови. Цене удариле награт; надају се, да ће још ниже бити. Данас се плаћало: чисто жито ф. 8.50 ф. 9—³/₄ ф. до 6 ф. 40; на оп-лици 5 ф. 20 до 60 н; јечам 3 ф. 20. 3 ф. 2 ф. 80; кукуруз 5 ф. 20—40 н. Проје и муара још нема на пијали. Ма да су цене високе сваки граби да купи и то је узрок што се цена још дражи, а многи су контраради на морају куповати.

К. и др. Пешта 6. августа. Услед знатнијег до-воза ране на ова. тржиште, цена је исто и у прош-лој недељи пала. Шенице се продало око 150,000 ваг. са 15—35 нов. јевтиније него пређашње не-деље. — Ражи је цена на измаку недеље појев-тинија са 15—20 нов. — Овса се само намало продало домаћим тражачима; цена му се спустила за 5—7¹/₂ н. — Јечам се много тражи, но ма да се више тражи него што се дозови, опет је и њему цена са 5—10 н. појевтинија. — Кукуруз је до-ста је купован за домаћу потребу, а и за неке на-ручбине са стране. Продало га се око 35 до 45 ибада ваг; на измаку недеље повећана му је цена за 2¹/₂—5. новч.

Шпирити је цена: старом 58, новом 56¹/₂. Шљивовица се нетражи; цена је сремској 20 до 22 ф. Свињску маст шпекулант не траже, али се она за домаћу потребу врло живо купује; отуд је и цена овдашњој 39 ф., сеоској 36 ф. из Србије 32 — са буретом. — Сланина се само намало продаје, по 31¹/₂ ф. — Суве шљиве држе се на цени у бурадима по 12¹/₂ ф. —13 ф., купци непри-стају на ту цену. — Шишарке мало има, као што се чује, жетва јој је ове године врло недовољна испала; отуд јој је цена 14—15 ф., но купци још неборвају ту цену.

Ценовник Пештанске берзе од 8. августа

	фун.	Покупац
Шеница банатска нова	86—87	4.85—5.10
„ потиска	86—87	4.85—5.10
„ пештанска	88—89	5.10—5.33
„ пештанска	—	4.07—5.15
Наполица	—	81—82 ф.
Рај	78—81	3.25—3.04
Јечам пиварски	68—70	2.20—2.35
Зоб нова	65—68	—
Кукуруз банат. нов.	—	2.85—2.90
Проја	—	2.40—2.90
Реница кол.	—	5.02—5.75
„ банат.	—	5.40—5.50
Пасуљ	—	3.50—4—

Курс бечке берзе.

Акције народне банке	693
5% метални	56.70
Заем народни	66.70
Дукати	5.99

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 3—3

на управљена учитељска места:

1. У Глојани са платом 105 ф. а. вр.; 25 пож. жита; 10 пож. јечма; 5 пож. кукуруза; 3 хв. дрва; 3 хв. сламе и беелатан стан.

2. У Д. С. Ивану са наградом 105 ф. а. вр.; 30 пож. наполице; 15 мер. јечма; 6 пласти сена; 3 хв. сламе; 3 хв. дрва; 103 фун. месца; 30 фун. лоја; 1 мер. пасуља; 40 фун. соли и бесплатно обиталиште.

3. У Мохолу за женски разред са платом 210 ф. а. вр.; за државне недељне школе 20 ф. а. вр.; за чистљење школе 10 ф. 50 н. а. вр.; 16 лан. зе-мље а, 2200⁰ 2 хв. дрва и за огрев сламе; без-платан стан.

4. У Мохолу за втори мушки разред са награ-дом 210 ф. а. вр.; за државне недељне и празнич-не школе 20 ф. а. вр.; за огрев свој и школски 63 ф. а. вр.; у место 2 хв. дрва 24 ф. а. вр.; за чист-љење школе 10 ф. 50 н. а. вр.; 16 лан. земље а, 2200⁰ 2 хв. дрва и за огрев сламе; без-платан стан.

Проситељи имају својим молбеницама крштено писмо, свијетелства школска, свијетелства о до-садашњем занимању свом, и напоследку свијетел-ство о моралном и политичном владању свом при-ључити и и најдаље до 25. авг. т. г. по ст. кал., овамо поднети.

Из засјед. конс. у Новом Саду 25. јула 1867.

О Г Л А С.

Овим се даје на знање, да ће стицидијска заклада Петра Костића ове године у живот супити.

Према томе позивају се сви они, који желе питомцима споменуте закладе постати, да своје молбенице најдаље до 18. (30.) августа „Матици Србској“ у Нови Сад поднесу и да уз њу приложе школска сведочанства од последње две године, крштено писмо, и сведочебу о здрављу и о сиромаштву.

Првенства имају синови черевихи, а затим сремски.

По жељи основатељевој сваки је питомац ње-гов дужан учити се у Винковцима, у Сегедину и у Пожуну, а ако потреба изискује и у Бечу.

Из седнице књижевног одбора „Матице Срб-ске“ држане у Новом Саду 28. јула (9. авг.) 1867.

Потпредседник књиж. одељ. „Матице Србске“ др. Светозар Милетић.

А. Хаџић с. р. секретар. 3—3

О Г Л А С.

Код овдашњег народног казалишта земаљско-га има се попунити место артистично-техничкога равнатеља.

Плаћа и ужитици истога одредеи ће се по же-рли способности и понуде нагигатеља кр. намест-ничко веће као земаљска област.

Од именовати се имајућега артистично-технич-кога равнатеља захтева се осим потребне интерар-не изражености, онда свестране драматичне и по-зористичне вештине точно знање хрватскога језика, или у помажању тога барем подучено знање дру-га којег језика славјанскога у читању и писању.

Дотичне понуде провиђене веродостојним све-дочебама о знању и способности натицатеља имаду се управити на казалишни одбор у Загребу до 15. рујна 1867.

Од управљајућег одбора народног казалишта зе-маљскога. У Загребу дне 8. српца 1867. 3—3

Бр. 218. У. О.

О Г Л А С.

По решењу управљајућег одбора „Матице Срб-ске“ овим се даје на знање, да ће се приликом о-вогодишње скупштине „Матице Србске“ на ново би-рати сви чланови њезина, и то: секретар и уред-ник, надзорник Текелиног завода у Пешти, главни ефикал, благајник, контролор и актуар, деловодитељ, пуномоћник у Араду, заступник у Араду и лекарик Текелиног завода у Пешти.

Ко би хтео које од ових места тражити, нека поднесе своју молбу најдаље до 19. (31.) авг. „Ма-тици Србској“ у Нови Сад и нека своју способност на знање, које тражи, нужним исправама докаже.

Од благајника се и контролора захтева још и кауција равна њиховој годишњој плати.

У Новом Саду 28. јула (9. авг.) 1867. Потпредседник „Матице Србске.“ Стеван Брановачки с. р.

А. Хаџић, с. р. секретар. 3—3

СТЕЧАЈ

на неколико управљених места у текелином заводу. У заводу текелином у Пешти управљено је за школску годину 1867-8 неколико места, за која се овим отвара стечај до 18. (30.) августа о. г.

Сваки питомац текелини има у заводу слобод-ан стан с огревом, свеном и послугом и 157 фор. 50 нов. а. вр. на годину стипендије, која му се у месечним ратама по 15. фор. 75 н. издаје.

Ко је у намери, за које од управљених мес-та молити, треба да докаже: да је православан Србин, да слуша медицинске, правне и филозо-фичке науке на свеучилишту, или ако је још у гимназији, да је бар шести гимназијски разред свр-шио, и да молбеницу своју до 18. (30.) авг. о. г. Матици Србској у Нови Сад поднесе, а уз њу да приложи ове исправе:

1. Школска сведочанства од последње две го-дине, а слушаоци осмог гимназијског разреда још и сведочебу о доброј положеном испиту зрелости.

2. Вере достојно од дотичне жупанијске власти, магистрата или друге које јавне власти издано све-дочанство, у којем треба да је јасно назначено ста-ње проситељевиш родитеља, као и то, колико још деце имају осим њега.

3. Лекарску сведочебу, да је просител здрав и да су крајње богиње на њега у своје време нака-ламане.

Молбенице, које не буду по овом пропису зго-товљене, не ће се моћи уважити.

Изречно се даје на знање, да по вишим наред-бама ни један ученик не сме две или више сти-пендија у једно исто време узживати, и да ће сва-ки за питомаца Текелиног изабран проситељ при-свом ступању у завод испитан бити од лекара Те-келиног завода, па ако се нађе, да је болесљив или да какву другу органичку болест има, по се не ће у завод примати.

По себи се разуме, да је сваки питомац дужан при почетку школске године лично у завод доћи или писмено јавити, за што то не може учинити, и да се сваки при свом ступању у завод својевољ-но подвргава свима правилима, која је Матица Срб-ска као управа Текелиног завода за питомаце из-пала.

Из седнице књижевног одбора „Матице Србске“, држане у Новом Саду, 28. јула (9. авг.) 1867.

Потпредседник књижевног одељења „Матице Србске“ др. Свет. Милетић.

А. Хаџић секретар, с. р.

О Г Л А С.

Важно за трговце и крчмаре.

ПРАВЕ КОМОВИЦЕ, од 12 до 14 степени, као и најбоље ПРЕПЕЧЕНИЦЕ (ракије) од 10 до 24 степени, која се доливањем 1 АКОВА ВОДЕ НА 1 АКОВ РАКИЈЕ претвара с места у најбољу и нају-куснију ракију, и тада јој се преноси трошак СА 50% СМАЊУЈЕ; — даље најбољег РУМА, правог пољског РОСТОПЧИНА, И ШПИРИТА од 36 степени (без мириса); као и јакост сирћета, које се доли-вањем 2 акова воде на 1 аков сирћета претвара у најбоље сирће за трезну; — најпосле, правог СРЕМСКОГ ВИНСКОГ СИРЉЕТА, као и један скоро нов казан за ракију, и врло добра бурад од 10—12 акова; свега тога у најбољој квалити, на избору и вољу, по највистинијој цени и под најугоднијим условима може се добити код

Аврама Рабстерна, у Новом Саду, на пијали житој „код црног орла.“

О Г Л А С.

Манифактурној трговини Петра Ненадовића „код Крушке“ у Новом Саду потребан је један помоћник. 1—1

У једној трговини шпецераја и вина потребна су два практи-канта: бљаже о томе може се из-вестити код уредниш., Заставе“

О Г Л А С.

У Трговини манифактурског и помодног еспапа Динтрије Шенбруна и Сина у Вршцу

управљено је једно место за симоћника. 2—3

Нема је на знање једном за свегда, да чланке, дописе и писма од непознатих, без подписа, непримамо, па ма о чему и ма како они зборили.